

Sygn. akt I C 1598/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mirosława Marciniak

Protokolant: st. sekr. sąd. Dorota Borowy

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2015 r. w Kaliszu

sprawy z powództwa **A. S. i J. S.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w G.**

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powódki A. S. kwotę 110.314,96 zł (sto dziesięć tysięcy trzysta czternaście złotych 96/100) w tym:

1. kwotę 86.000,00 zł. (osiemdziesiąt sześć tysięcy złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
2. kwotę 18.000,00 zł. (osiemnaście tysięcy złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania,
3. kwotę 5.760,00 zł. (pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,
4. kwotę 554,96 zł. (pięćset pięćdziesiąt cztery złote 96/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów leczenia.

II. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powoda J. S. kwotę 111.308,14 zł (sto jedenaście tysięcy trzysta osiem złotych 14/100) w tym:

1. kwotę 86.000,00 zł. (osiemdziesiąt sześć tysięcy złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
2. kwotę 25.000,00 zł. (dwadzieścia pięć tysięcy złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania,
3. kwotę 308,14 zł. (trzysta osiem złotych 14/100) tytułem kosztów leczenia z ustawowymi odsetkami:
 - od kwoty 285,31 zł. od dnia 7 czerwca 2013r. do dnia zapłaty,
 - od kwoty 22,83 zł. od dnia 18 grudnia 2013r. do dnia zapłaty.

III. Oddała powództwo w pozostałym zakresie.

IV. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.170,20 zł (dwa tysiące sto siedemdziesiąt złotych 20/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

V. Zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3,250,20 (trzy tysiące dwieście pięćdziesiąt złotych 20/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania,

VI. Nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 10.553,40 (dziesięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt trzy złote 40/100) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych,

VII. Nie obciąża powodów pozostałymi kosztami postępowania.

SSO Mirosława Marciniak

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym dnia 25 października 2013 r. powodowie A. S. i J. S. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w Ł. na rzecz powódki :

a) kwoty 129.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

b) kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku ze śmiercią syna D. S. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

c) kwoty 5.900 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

d) kwoty 554,96 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

na rzecz powoda J. S.:

a) kwoty 136.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

b) kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku ze śmiercią syna D. S. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty,

c) kwoty 308,14 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, iż w następstwie zdarzenia zaistniałego w dniu 17 kwietnia 2012 r., którego sprawcą był D. M., kierujący samochodem O. (...) o nr rej. (...), ich syn D. S., poniósł śmierć na miejscu. W chwili zdarzenia pojazd sprawcy posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w towarzystwie ubezpieczeniowym pozwanego. Pozwany częściowo uznał ich roszczenie wypłacając A. S. kwotę 21.000 zł, a J. S. kwotę 14.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Powodowie podnieśli, iż śmierć ich dwudziesto trzyletniego syna wywołała u nich szok, a w ich życiu ogromną pustkę, której do tej pory nie potrafią zaakceptować i w związku z tym domagają się dopłaty dochodzonych kwot tytułem uzupełnienia zadośćuczynienia. Wskazali, iż poszkodowany w chwili śmierci prowadził z nimi wspólne gospodarstwo domowe, dawał im wsparcie i pomoc, a także miał w przyszłości z nimi zamieszkiwać, i opiekować się nimi na starość. Jego śmierć spowodowała, iż w dużym stopniu utracili sens życia oraz motywację do przezwyciężania codziennych trudności. Oboje zaczęli korzystać z leczenia psychiatrycznego. Powodowie podnieśli, iż w związku ze śmiercią syna zmuszeni zostali do poniesienia

kosztów zakupu obuwia, zainstalowania nagrobka na grobie zmarłego, a ich pogarszający się stan zdrowia wymagał zakupu leków.

W odpowiedzi na pozew z dnia 30 grudnia 2013 r. (karta 94) pozwany (...) S.A. z siedzibą w Ł. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podał, iż powodom wypłacone zostało zadośćuczynienie w wysokości odpowiadającej rozmiarowi doznanej przez nich krzywdy związanej z utratą syna. W ocenie strony pozwanej żądania powodów dopłaty zadośćuczynienia, przyznania odszkodowania i zwrotu pozostałych świadczeń w łącznej kwocie 371.764 zł są zbyt wygórowane. Poszkodowany, bowiem nie wspierał materialnie rodziców, pozostawał na ich utrzymaniu i w związku z tym nie można przyjąć, iż z powodu jego śmierci sytuacja życiowa rodziców znacznie pogorszyła się. Powodom została przyznana i wypłacona w postępowaniu likwidacyjnym kwota 2.956 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, i suma ta w pełni wyczerpuje roszczenie w tym zakresie. Pozwany wskazał, iż żądanie zasądzenia odsetek od dnia 9 sierpnia 2012 r. jest niezasadne, z uwagi na charakter dochodzonych roszczeń z art. 446 § 3 i 4 k.c. i w związku z tym odsetki należą się od dnia wyrokowania. Nadto pozwany podniósł, iż poszkodowany przyczynił się do powstania szkody, bowiem kierując pojazdem rozpoczął manewr wyprzedzania w miejscu, gdzie obowiązuje zakaz wyprzedzania (przeście dla pieszych, podwójna linia ciągła) i ograniczenie prędkości do 50 km/h. Natomiast prędkość pojazdu poszkodowanego była nie mniejsza niż 80 km/h. W związku z tym pozwany wskazał, iż przyjął 30 % stopień przyczynienia się zmarłego do zaistniałego zdarzenia drogowego i uwzględnił go przy wypłacie świadczenia.

Pismem procesowym z dnia 13 marca 2014 r. (karta 115) powodowie zakwestionowali, jakoby ich syn przyczynił się do wypadku drogowego podnosząc, iż wykluczył to biegły sądowy podczas przesłuchania na rozprawie w sprawie karnej.

Pismem procesowym z dnia 31 marca 2014 r. (karta 125) pozwany wskazał, iż powodowie w żaden sposób nie udowodnili, iż po śmierci syna ich sytuacja życiowa pogorszyła się drastycznie. Niewątpliwie powodowie po śmierci syna nie pozostali sami, bowiem oprócz zmarłego D. S. mają jeszcze jednego syna, który z pewnością darzy ich miłością i wspomże ich w chwili, kiedy będą tego potrzebować.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2013 r., w sprawie o sygn. akt VI K 49/13, Sąd Rejonowy w Trzebnicy przypisał sprawcy D. M., iż w dniu 17 kwietnia 2012 r. w miejscowości D., powiat (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki O. (...) o nr rej. (...) wskutek niezachowania należytej ostrożności oraz należytej obserwacji podczas wykonywanego manewru wyprzedzania samochodu ciężarowego m-ki M. o nr rej. (...) wraz z naczepą m-ki K. o nr rej. (...) zjechał drogę jadącemu lewym pasem ruchu samochodowi osobowemu m-ki O. (...) o nr rej. (...), który był już w fazie wyprzedzania samochodu ciężarowego, w wyniku, czego doprowadził do zderzenia bocznego pojazdów w następstwie, czego kierujący pojazdem marki O. (...) D. S. poniósł śmierć na miejscu zdarzenia, natomiast pasażer samochodu marki O. (...) J. Z. doznał urazu wielonarządowego, sińców i otarcia naskórka na kończynie górnej prawej i dolnej lewej, zwichnięcia stawu śródrečno - paliczkowego kciuka lewego, skręcenia stawu kolanowego lewego, złamania żebra po stronie lewej, odmy opłucnowej lewostronnej, pęknięcia wątroby oraz śledziony z masywnym krwotokiem do jamy brzusznej i jej następowym usunięciem, ostrej niewydolności oddechowej oraz wstrząsu krwotocznego, które to obrażenia spowodowały chorobę realnie zagrażającą życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., zaś pasażer samochodu marki O. (...) T. Z. doznał urazu wielonarządowego, rany na głowie, stłuczenia i obrzęku mózgu, odmy podskórnej szyj i klatki piersiowej, złamania kręgu szyjnego, złamania żeber po stronie lewej, oraz wyrostków poprzecznych kręgów piersiowych, obustronnej odmy opłucnowej, stłuczenia i rozerwania mięszu płuca lewego z masywnym krwawieniem do światła pęcherzyków, stłuczenia płuca prawego, znacznego przemieszczenia śródpiersia na stronę prawą oraz niewydolności oddechowo - krążeniowej, które to obrażenia spowodowały powstanie choroby realnie zagrażającej życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k. Za popełnienie wyżej opisanego występkę z art. 177 § 2 k.k., przy przyjęciu, iż D. M. kierował samochodem O. (...) o nr rej. (...), został skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania

tytułem próby na okres 5 lat oraz karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 50 zł każda stawka. Powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 14 marca 2013 r.

Dowód: odpis wyroku - k. 15- 15v.

Kierowca samochodu O. (...) D. S. nie przyczynił się do wypadku drogowego, choć w chwili zdarzenia poruszał się w terenie zabudowanym z prędkością przekraczającą dopuszczalną, nie mniejszą niż 80 km/h i wyprzedzał na linii podwójnej ciągłej. Jego prędkość, jak i drugiego kierowcy prowadzącego pojazd marki O. (...) podczas wykonywania manewru wyprzedzania samochodu ciężarowego była uwarunkowana prędkością pojazdu M. wraz z naczepą, który też poruszał się z prędkością wyższą niż to dozwolone. W żadnym razie prędkość pojazdów uczestniczących w zdarzeniu nie była związana z przebiegiem wypadku. Poruszanie się, bowiem pojazdem z nadmierną prędkością stanowi jedynie wykroczenie.

Dowód: zeznania powoda - od 33 do 49 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 12 minuty nagrania z rozprawy k.173, opinia biegłego A. D. - k. 118- 121.

Sprawca przestępstwa wypadku w dacie zdarzenia posiadał samochód ubezpieczony w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) przez pozwanego (...) S.A. z siedzibą w Ł..

Dowód: okoliczność bezsporna.

Poszkodowany D. S. urodził się w dniu (...) i w chwili zdarzenia miał 23 lata. Posiadał wykształcenie zawodowe, zawód wyuczony mechanik samochodowy. Poszkodowany był synem powodów A. S. i J. S.. Miał starszego o siedem lat brata M.. Zmarły w chwili zdarzenia był bezdzietnym kawalerem, nie miał dziewczyny. Poszkodowany zamieszkiwał wspólnie z rodzicami na ich działce zabudowanej domem mieszkalnym położonym G., przy ul. (...). Poszkodowany wraz z powodami prowadził wspólne gospodarstwo domowe i partycypował w kosztach utrzymania. Przed wypadkiem D. S. pracował dorywczo, a od 2010 r. podejmował również pracę poza granicami kraju w ogrodnictwie zarówno przy zbieraniu winogron, jak i przy sadzeniu krzewów oraz ich obcinaniu. D. S. wyjeżdżał 3-4 razy do roku na 4 - 6 tygodni. Pracował po minimum dziesięć godzin i zarabiał po 6-7 euro na godzinę. Po powrocie do kraju poszkodowany dorabiał naprawiając samochody rodzinie i znajomym. Poszkodowany zarabiał średnio miesięcznie około 3.000 zł.

Natomiast wcześniej, to jest bezpośrednio po ukończeniu szkoły zawodowej w 2008 r., poszkodowany pracował przez okres jednego roku w charakterze mechanika w K.. Poszkodowanemu podobała się ta praca i postanowił założyć własny warsztat samochodowy by móc pracować samodzielnie w domu jako mechanik. W tym celu poszkodowany zrezygnował z pracy w K. i zaczął wyjeżdżać do pracy za granicę. O planach poszkodowanego wiedzieli jego rodzice i dlatego udostępnili mu stanowiącą ich własność działkę zabudowaną budynkiem mieszkalnym. Warsztat na dwa samochody poszkodowany zaczął budować w 2010 r. za pośrednictwem firmy budowlanej. Murarzem płacili powodowie, jak również poszkodowany. Warsztat powstawał metodą gospodarczą. Większość prac wykonywali poszkodowany i jego ojciec. D. S. za zarobione pieniądze kupował materiały budowlane, jak też zakupił część wyposażenia do tego warsztatu. Poszkodowany w dacie śmierci nie posiadał oszczędności, gdyż pochłonęła go budowa warsztatu i kupno samochodu. W dacie zdarzenia warsztat był prawie wykończony, posiadał ocieplenie i można w nim było dokonywać prac naprawczych. Nadto poszkodowany planował wspólnie z ojcem dobudowanie jeszcze do warsztatu dwóch pomieszczeń, tj. łazienki i kotłowni.

Poszkodowany był zdrowym i sprawnym fizycznie człowiekiem, członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej. Był dobrze wychowany, jak też grzeczny i uczynny. Poszkodowany miał bardzo dobre relacje z rodzicami, wspierał matkę i w razie potrzeby służył jej pomocą. Poszkodowany pod nieobecność ojca pracującego za granicą, a zjeżdżającego do domu, co 2 - 3 tygodnie, zawoził matkę do lekarza bądź podwoził ją na zakupy do oddalonego o około sześć kilometrów miasteczka. Powódka, która nie ma uprawnień do prowadzenia pojazdów, zawsze mogła na niego liczyć. Poszkodowany w razie potrzeby dawał matce pieniądze, zwłaszcza w sytuacji, gdy ojca nie było w domu. D. S. pomagał również rodzicom w drobnych sprawach życia codziennego, pracował w domu, jak i w ogrodzie. Poszkodowany świetnie rozumiał się z ojcem, nie było między nimi kłótni. Zmarły szukał u powoda porady i planował z nim swój rozkład dnia. Wymienieni

dzielili również wspólne zainteresowania związane z motoryzacją, a w wolnych chwilach grali w piłkę. Poszkodowany D. S. miał w przyszłości nadal mieszkać z rodzicami i sprawować nad nimi opiekę na starość, ponieważ drugi syn powodów ożenił się na rok przed wypadkiem i wyprowadził się do teściów zamieszkałych w K..

Dowód: zeznania powódki - od 4 do 34 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 22 do 36 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania powoda - od 33 do 59 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 22 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania świadków: H. S. - od 6 do 31 minuty nagrania z rozprawy k. 130, M. S. (1) - od 30 do 45 minuty nagrania z rozprawy k. 130, L. S. - od 3 do 16 minuty nagrania z rozprawy k. 138, akta szkodowe nr (...): kopia dowodu osobistego M. S. (1), odpis skrócony aktu zgonu D. S., oświadczenia powodów.

Powódka A. S. informację o śmierci syna bardzo przeżyła. Nie mogła zrozumieć, dlaczego do tego doszło, czuła straszną pustkę, ból, żal i nie potrafiła się pogodzić z zaistniałą sytuacją, a jej życie straciło sens. Z powodu napięcia emocjonalnego związanego z wiadomością o śmierci syna powódka źle się poczuła i w dniu zdarzenia, o godzinie 19:25, została przyjęta w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym w K.. Zostały jej podane leki uspokajające. U powódki rozpoznano reakcję na ciężki stres. Wypisano z zaleceniem dalszego leczenia w poradni lekarza rodzinnego i poradni zdrowia psychicznego. Następnego dnia powódka znowu została przywieziona do powyższej placówki medycznej i przebywała tam blisko dwie godziny. Podano jej leki uspokajające. W okresie od 27 maja 2012 r. do 7 listopada 2012 r. powódka również korzystała z pomocy lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

Powódka po śmierci syna miała załamanie psychiczne, myśli samobójcze. Od 17 maja 2012 r. powódka podjęła leczenie psychiatryczne w (...) M. S. (2) w K.. U powódki wstępnie rozpoznano epizod depresyjny. Początkowo wizyty u psychiatry odbywały się, co miesiąc, a powódka miała zalecane leki. W czerwcu 2012 r. powódka została skierowana do psychologa. Obecnie powódka kontynuuje leczenie psychiatryczne i nadal przyjmuje leki, które były zmieniane. Wizyty odbywają się regularnie. Od 17 lipca 2012 r. powódka również pozostaje pod opieką psychologa. Wizyty początkowo miały miejsce, co dwa tygodnie, następnie, co miesiąc i są w charakterze wsparcia emocjonalnego w okresie żałoby.

Przed śmiercią syna powódka A. S. była zdrowa, uśmiechnięta, towarzyska i pełna życia. Nie pracowała zawodowo i zajmowała się prowadzeniem domu. Powódka pozostawała na utrzymaniu męża, który wraz z poszkodowanym wyjeżdżał do pracy za granicę.

Obecnie powódka nigdzie nie wychodzi z domu, unika kontaktów z ludźmi i stała się nerwowa. Powódka nie rozmawia o zmarłym, płacze bądź wychodzi z pomieszczenia, choć sama o nim ciągle opowiada. Powódka nie wchodzi do warsztatu i po śmierci syna ciężko z nią nawiązać kontakt. Powódka często jeździ na grób syna, sama rowerem lub zawozi ją H. S..

Dowód: zeznania powódki - od 4 do 23 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 22 do 36 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania powoda - od 33 do 49 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 22 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania świadków: H. S. - od 17 do 28 minuty nagrania z rozprawy k. 130, M. S. (1) - od 30 do 45 minuty i od 47 do 51 minuty nagrania z rozprawy k. 130, L. S. - od 3 do 18 minuty nagrania z rozprawy k. 138, historia choroby - k. 20- 22, 23- 27, 32- 35.

Powód J. S. w chwili zdarzenia przebywał w Holandii i został poinformowany przez drugiego syna, również pracującego w Holandii, o śmierci D. S.. Informacja ta była dla powoda straszną tragedią, z którą nie potrafił się pogodzić. Odczuwał wewnętrzny ból i pustkę. Po zdarzeniu powód przebywał przez cztery miesiące na zwolnieniu lekarskim. Od 15 maja 2012 r. podjął leczenie psychiatryczne w (...) M. S. (2) w K.. Lekarz u powoda wstępnie rozpoznał ostrą reakcję na stres i zaburzenia adaptacyjne. Powód kontynuował specjalistyczne leczenie, a wizyty odbywały się regularnie, co dwa miesiące, z uwagi na charakter wykonywanej przez niego pracy. W międzyczasie powódka, która miała wizyty brała od lekarza recepty na leki dla męża. Powód przyjmował zapisywane lekarstwa na uspokojenie. Powód nadal kontynuuje leczenie i bierze lekarstwa uspokajające i na sen.

Następnie powód jako jedyny żywiciel rodziny podjął pracę za granicą. Od śmierci syna powód nie podejmuje żadnych prac w warsztacie samochodowym i stoi on zamknięty. Powód nie bierze udziału wraz z żoną w zabawach. Powodowi brakuje syna, wspomina chwile wspólnie z nim spędzone.

Dowód: zeznania powoda - od 50 do 55 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 22 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania świadków: H. S. - od 17 do 22 minuty nagrania z rozprawy k. 130, M. S. (1) - od 30 do 46 minuty nagrania z rozprawy k. 130, L. S. - od 3 do 16 minuty nagrania z rozprawy k. 138, historia choroby - k. 28- 31, akta szkodowe nr (...): oświadczenia powoda.

Powodowie w następstwie śmierci syna oraz związanego z tym wstrząsu, nerwów oraz traumy podupadli na zdrowiu. Rodzice zmarłego w związku z podjętym leczeniem specjalistycznym zmuszeni zostali do poniesienia kosztów zakupu niezbędnych im leków, w tym A. S. w łącznej kwocie 554,96 zł, a J. S. w łącznej wysokości 308,14 zł.

Dowód: faktury VAT - k. 38- 47, opinia sąдово- psychiatryczna - k. 144- 147, 148- 153.

Syn był dla powódki A. S. osobą znaczącą, łączyła swoją przyszłość z osobą syna, oczekiwała od niego opieki w okresie starości, pomocy przy codziennych czynnościach, łączyła ich więź psychiczna o umiarkowanym natężeniu emocjonalnym. Sytuacja nagłej utraty, ważnej dla niej osoby wywołała u niej kryzys psychologiczny i zaburzyła poczucie bezpieczeństwa. W wyniku tego zdarzenia powódka doznała naruszenia dobrostanu emocjonalnego, w postaci reakcji żałoby. Z uwagi na więź ze zmarłym synem powódka odczuwała brak bliskiej jej osoby, jej życie rodzinne zostało zaburzone, tym bardziej, że drugi syn wyprowadził się. Powódka doświadczyła obniżonego nastroju, płaczliwości, apatii, wycofała się społecznie. Trudności te były najsilniejsze w okresie kilku miesięcy od przedmiotowego zdarzenia, a trwają do dnia dzisiejszego mimo podjętego leczenia psychiatrycznego. Ich intensywność i długość trwania przekroczyła typowe reakcje nieodłącznie związane z żałobą w rozumieniu psychologicznym, stąd nie można mówić o typowym, przebiegu procesu żałoby u powódki. Aktualnie jest w początkowej fazie reorganizacji, powódka stara się powrócić do rutyny codziennych zajęć domowych, przy stałym rozmyślaniu i powracaniu myślami do syna. Aktualnie emocje związane ze stratą syna powodują zakłócenia w codziennym funkcjonowaniu psychospołecznym, nie odczuwa zainteresowania w podejmowaniu kontaktów społecznych, występuje brak odczuwania radości. Nadal ujawnia objawy zaburzeń depresyjnych - aktualnie diagnozuje się przewlekłą reakcją depresyjną. Występuje obniżony nastrój i napęd psychoruchowy, skłonności do doświadczania negatywnych emocji, przejawy dezorganizacji afektywnej i poznawczej. Wymaga leczenia psychiatrycznego i psychologicznego. Przedstawione faktury za leki są proporcjonalne do poniesionych kosztów finansowych i adekwatne do stanu zdrowia. Powódka wymagała intensywnego leczenia przeciwdepresyjnego, w tym zamiany leków, nadal jest konieczna farmakoterapia.

Uszczerbek na zdrowiu ustala się w oparciu o Załącznik do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. - Dz.U. Nr 234, poz. 1974 paragraf 10a - wymienione w tym punkcie zaburzenia adaptacyjne mają związek z urazem głowy, który nie wystąpił u powódki. Biorąc pod uwagę wystąpienie długotrwałych, przedłużających się zaburzeń adaptacyjnych w wyniku śmierci syna, poprzez analogię do wymienionego punktu można przyjąć 5 procent uszczerbku na zdrowiu.

Dowód: opinia sąдово - psychiatryczna - k. 148- 153.

Wcześniej w życiu powoda J. S. nie było żadnych traumatycznych wydarzeń. Przedmiotowe zdarzenie wspomina jako nagle, niespodziewane, zaburzające jego poczucie bezpieczeństwa psychicznego, powodujące silne negatywne emocje, szok i niedowierzanie.

Z okresu do dnia pogrzebu powód nie pamięta zbyt wiele, nadal był w szoku. Dominował u powoda wyraźnie obniżony nastrój, nerwowość, płaczliwość, uczucie braku sił, zmęczenia, które utrzymywały się kilka miesięcy. Z tego powodu zgłosił się do psychiatry, który zalecił stosowanie leków przeciwdepresyjnych i nasennych. Nadal otrzymuje leki

przeciwdepresyjne, od roku nie zażywa leków nasennych z powodu nadmiernej senności w pracy. Do dnia dzisiejszego powód deklaruje silne przeżywanie śmierci syna, nadmierną nerwowość.

Aktualnie funkcjonowanie powoda w różnych sferach jest zmienne. Powód podaje okresy dość dobrego samopoczucia psychofizycznego (gdzie podejmuje swoje obowiązki codziennie, ma poczucie, że radzi sobie z codziennymi wymaganiami życia), naprzemiennie z okresami gorszego samopoczucia (gdzie przeżywa wzmogoną nerwowość, obniżony nastrój i zakłócenia w codziennych relacjach społecznych). Ogólnie relacje społeczne powoda z rodziną i przyjaciółmi są prawidłowe (powód nie izoluje się, uczestniczy w spotkaniach okolicznościowych). Obowiązki zawodowe podejmuje bez większych trudności. Co do przyszłości nie ma żadnych planów i oczekiwań.

Powód J. S. doznał dużej straty osobistej w związku ze śmiercią syna, byli rodziną żyłą, ich relacje były prawidłowe, silnie związani dodatkowo przez fakt wspólnego zamieszkiwania i wiązania swojej przyszłości z osobą syna. Śmierć syna wyzwoliła u powoda reakcję depresyjną, która nałożyła się na fizjologiczną żalobę, zaburzenie wymagało pomocy specjalistycznej psychiatrycznej, skutkowało długotrwałym wahaniem nastroju, nadmierną reaktywnością na stres, zaburzeniami snu i poczuciem krzywdy. W chwili obecnej nie obserwuje się znaczących patologii w sferach społecznej, zawodowej, psychopatologicznej, ale utrzymuje się zaburzenie sfery emocjonalnej. Nie ma podstaw, aby określić u powoda trwałe lub długotrwałe uszczerbek na zdrowiu, reakcja żaloby może przebiegać fizjologicznie w sposób taki, jak przedstawia powód. Tego typu zaburzenia ustępują, jeśli podejmie się psychoterapię, wówczas jest możliwe bezpieczne przejście przez ten trudny emocjonalnie okres, bez dalszych następstw życiowych. Powód wymagał leczenia farmakologicznego, przedstawione faktury na leki odzwierciedlają poniesione koszty.

Dowód: opinia sądowo - psychiatryczna - k. 144- 147.

Powódka A. S. wykonała w firmie (...) s.c. w S. nagrobek dla zmarłego syna D. S.. Za wykonaną usługę zapłaciła kwotę 5.700 zł. Nadto powódka na zakup obuwia i odzieży pogrzebowej wydała 200 zł.

Dowód: faktura VAT - k. 36, paragon - k. 37.

Powodowie otrzymali zasilek pogrzebowy w wysokości około 4.000 zł.

Dowód: zeznania powódki - od 4 do 23 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 22 do 33 minuty nagrania z rozprawy k.173.

Pismem z dnia 14 maja 2012 r., które wpłynęło do pozwanego w dniu 21 maja 2012 r., powodowie za pośrednictwem pełnomocnika, zgłosili szkodę domagając się od ubezpieczyciela zapłaty na rzecz powodów kwoty po 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty po 30.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej. Pismem z dnia 21 czerwca 2012 r. pozwany poinformował powodów, iż na obecnym etapie postępowania likwidacyjnego nie było możliwe przyjęcie odpowiedzialności za zdarzenie, oczekuje na dokumenty z Prokuratury Rejonowej w Miliczu. Wobec tego nie było możliwe wydanie decyzji w ustawowym 30 dniowym terminie.

Decyzją z dnia 22 sierpnia 2012 r. pozwany poinformował powodów, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał wówczas przyjąć odpowiedzialności za zdarzenie i dokonać wypłaty odszkodowania, bo w Prokuraturze Rejonowej w Miliczu nadal trwają czynności zmierzające do ustalenia okoliczności powstania zdarzenia szkodowego, i w związku z tym podejmie decyzje po otrzymaniu od nich dokumentacji, w tym opinii biegłego sądowego.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2012 r., w związku z zakończeniem postępowania likwidacyjnego, pozwany przyznał powodom po 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznany ból i cierpienie po śmierci syna. Wskazane kwoty stanowiły wypłatę bezsporną.

Kolejną decyzją z dnia 19 września 2012 r. pozwany przyznał powodom po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz na rzecz A. S. kwotę 10.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej. Powodom została wypłacona suma pomniejszona o 30 % przyczynienia zmarłego do zaistniałego zdarzenia

oraz o wypłaconą wcześniej bezsporną kwotę 10.000 zł. W związku z tym powódce wypłacono 9.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 7.000 zł tytułem odszkodowania, a powodowi kwotę 9.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Dowód: akta szkodowe nr (...): zgłoszenie szkody z dnia 14 maja 2012 r. i pełnomocnictwa udzielone przez powodów spółce (...), pełnomocnictwa substytucyjne, pismo pozwanego z dnia 21 czerwca 2012 r., decyzje pozwanego z dnia 22 sierpnia 2012 r., 27 sierpnia 2012 r. i 19 września 2012 r.

Następnie powodowie, za pośrednictwem kolejnego pełnomocnika radcy prawnego E. L. z Kancelarii (...), pismem z dnia 11 października 2012 r., które wpłynęło do pozwanego w dniu 15 października 2012 r., domagali się od ubezpieczyciela zapłaty na ich rzecz kwoty po 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty po 30.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej, kwoty 140 zł tytułem zakupu kosztów obuwia przez J. S., kwoty 60 zł tytułem zakupu swetra przez A. S., kwoty 397,28 zł tytułem zakupu leków przeciwdepresyjnych i uspokajających przez A. S..

Decyzją z dnia 25 października 2012 r. pozwany w związku z zakończeniem postępowania likwidacyjnego przyznał kwotę 2.737,01 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej oraz kwiatów. Wypłaconą kwotę pozwany pomniejszył o 30 % przyjętego przez siebie przyczynienia zmarłego do zaistniałego zdarzenia. W związku z tym powodom wypłacono kwotę 140 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej, a resztę otrzymali pozostali uprawnieni. Pozwany wskazał, iż roszczenie o zadośćuczynienie oraz odszkodowanie zgłoszone przez powodów zostało już rozpatrzone decyzją z dnia 19 września 2012 r., a żądanie o zwrot zakupu leków nie zostało uwzględnione, ponieważ uprawniona winna była dostarczyć pełną dokumentację z leczenia.

Dowód: akta szkodowe nr (...): wypowiedzenie pełnomocnictwa firmie (...) przez powodów z dnia 21 września 2012 r., pełnomocnictwa udzielone przez powodów w dniu 22 września 2012 r., pismo pełnomocnika do pozwanego z dnia 11 października 2012 r., decyzja pozwanego z dnia 25 października 2012 r.

Powodowie, za pośrednictwem kolejnego pełnomocnika adwokata Ł. K. z Kancelarii Adwokackiej w P., pismami z dnia 15 maja 2013 r., które wpłynęły do pozwanego w dniu 17 maja 2013 r., wezwali go do zapłaty na rzecz A. S. kwoty 211.851,16 zł, a na rzecz J. S. kwoty 200.285,31 zł. Na żadaną przez powódkę sumę złożyły się następujące kwoty: 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 11.258,93 zł tytułem kosztów pogrzebu i 592,23 zł tytułem kosztów leczenia. Na żadaną przez powoda sumę złożyły się następujące kwoty: 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 285,31 zł tytułem kosztów leczenia.

Decyzją z dnia 6 czerwca 2013 r. pozwany odmówił wypłaty odszkodowania w odpowiedzi na wezwania powodów.

Dowód: zeznania powoda - od 33 do 49 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 22 minuty nagrania z rozprawy k.173, akta szkodowe nr (...): wypowiedzenie pełnomocnictwa z dnia 28 stycznia 2013 r., pełnomocnictwa powodów z dnia 14 maja 2013 r., wezwania powodów z dnia 15 maja 2013 r., decyzja pozwanego z dnia 6 czerwca 2013 r.

Obecnie powódka A. S. ma 55 lat i posiada wykształcenie zawodowe, rolnicze. Powód ma 59 lat, posiada wykształcenie zawodowe - masarz. Powódka od ośmiu lat nie pracuje zawodowo, pozostaje na utrzymaniu powoda, który od siedmiu lat pracuje w Holandii. Z tytułu wykonywanej pracy powód uzyskuje dochód w wysokości 1.500 euro miesięcznie czyli 5200 - 5300 zł. miesięcznie. Powód od śmierci syna, co tydzień wraca do domu na weekendy. Powód przyjeżdża w sobotę rano, a odjeżdża w niedzielę, ponieważ obawia się o stan zdrowia żony, która wymaga wsparcia i pomocy oraz wykonuje różne prace domowe, które wcześniej wykonywał syn. Wcześniej powód przyjeżdżał, co 2- 3 tygodnie. Sytuacja materialna powodów uległa pogorszeniu, musieli się zadłużyć u osób trzecich. Wzrosły ich koszty utrzymania w związku z częstszymi przyjazdami powoda do Polski i kosztami leczenia, a także brakiem środków finansowych przekazywanych do domowego budżetu przez poszkodowanego (syna D.).

Aktualnie wszystkie prace domowe pod nieobecności męża przebywającego za granicą wykonuje powódka. Obecnie powódka, gdy planuje udać się do lekarza bądź na zakupy korzysta z publicznej komunikacji, jeździ rowerem, chodzi

pieszo, a czasami podwiezie ją ktoś z rodziny. Powódka choruje na osteoporozę i skrzywienie kręgosłupa. Nadal korzysta z porad psychiatry i przyjmuje zapisywane jej leki.

M. S. (1) odwiedza rodziców z rodziną, co tydzień, jak zjeżdżają wraz z ojcem z Holandii. Powodowie martwią się o swoją przyszłość i boją się, że pozostając bez opieki będą zmuszeni sprzedać nieruchomości i skorzystać z placówki opiekuńczej na starość. Powodowie proponowali drugiemu synowi, aby wraz z rodziną z nimi zamieszkał, ale jego żona nie bierze pod uwagę takiej możliwości, ponieważ zostało im przekazane gospodarstwo rolne wraz z domem przez jej rodziców położone w K.. Z kolei M. S. (1) w odległej przyszłości ewentualnie rozważy taką możliwość. Powódka ma wsparcie również w rodzinie brata męża H. S..

J. S. poza kosztami utrzymania wspólnego powodów i ich mieszkania w kraju ponosi również koszty własnego utrzymania podczas pobytów na terenie Holandii i koszty podróży między Polską a Holandią, które jednorazowo w obie strony wynoszą 440zł., koszty mieszkania w Holandii 800 zł miesięcznie.

Dowód: zeznania powódki - od 4 do 27 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 22 do 36 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania powoda - od 33 do 49 minuty nagrania z rozprawy k. 114 i od 1 do 22 minuty nagrania z rozprawy k.173, zeznania świadków: H. S. - od 17 do 31 minuty nagrania z rozprawy k. 130, M. S. (1) - od 30 do 51 minuty nagrania z rozprawy k. 130, L. S. - od 3 do 16 minuty nagrania z rozprawy k. 138, akta szkodowe nr (...): kopie dowód osobistych powodów, oświadczenia powodów.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w szczególności w oparciu o złożone dokumenty, opinie biegłej sądowej M. Ż., zeznania świadków H. S., M. S. (1) i L. S., zeznania powodów, które w powyższym zakresie Sąd uznał za wiarygodne.

Opinie sądowo - psychiatryczne sporządzone przez biegłą sądową M. Ż. odnośnie każdego z powodów, Sąd uznał za jasne, pełne i należyte uzasadnione, a wnioski z nich wyciągnięte za logiczne. Biegła przygotowując opinie celem wskazania stanu emocjonalnego powodów oparła się zarówno na materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, jak też przeprowadziła osobiście badanie wymienionych. Należy zauważyć, iż strony nie kwestionowały wniosków końcowych tych opinii.

Sąd zważył, co następuje:

Odpowiedzialność pozwanego wynika z ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego zawartego przez wymienionego pozwanego ze sprawcą zdarzenia D. M..

Zgodnie z art. 822 § 1 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (§ 4). Odpowiedzialność pozwanego, której w toku postępowania nie kwestionował wynika, zatem zarówno wprost z cytowanego przepisu art. 822 § 4 k.c., jak również z art. 34 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) i art. 36 cytowanej ustawy, który określa odpowiedzialność ubezpieczyciela w granicach odpowiedzialności posiadacza pojazdu mechanicznego.

Podstawę odpowiedzialności cywilnej pozwanego za skutki zdarzenia, które w postępowaniu karnym zostało zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 177 § 2 k.k., na skutek, którego syn powodów poniósł śmierć stanowią przepisy art. 436 k.c. w zw. z art. 435 k.c. Ustanawiają one odpowiedzialność posiadacza pojazdu mechanicznego wobec poszkodowanego ruchem tego pojazdu na zasadzie ryzyka przy uwzględnieniu przyczynowości, o której mowa, w art. 361 k.c. Związek przyczynowy między zdarzeniem, w którym uczestniczył D. S., a skutkiem w postaci jego śmierci jest oczywisty i wynika z ustaleń poczynionych w wyroku karnym.

W przedmiotowej sprawie sporna była wysokość kwoty zadośćuczynienia z tytułu krzywdy powodów oraz zasadność roszczenia o odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej na skutek śmierci ich syna D. S.. W sprawie nie zostało wykazane przez pozwanego, aby poszkodowany przyczynił się do szkody. Z dostępnego materiału dowodowego wynika, iż w chwili wypadku poszkodowany jechał z prędkością, co najmniej 80 km/h w terenie zabudowanym, a wykonując manewr wyprzedzania samochodu ciężarowego przekroczył linię podwójną ciągłą. Jednakże biegły sądowy w sprawie karnej jednoznacznie wypowiedział się, iż poszkodowany naruszył przepisy ruchu drogowego, co stanowi wykroczenie, a jego zachowanie w żadnym razie nie przyczyniło się do zaistnienia wypadku drogowego. W niniejszej sprawie pozwany mimo podniesionego zarzutu przyczynienia się poszkodowanego do wypadku drogowego nie wnioskował o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wypadków drogowych i techniki motoryzacyjnej.

Wśród roszczeń zgłoszonych przez powodów na pierwszy plan wysuwało się żądanie zapłaty zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Po nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) zakresem odszkodowania na podstawie art. 446 § 4 k.c. objęty jest uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższych członków rodziny zmarłego, w następstwie jego śmierci, spowodowanej uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia. Krąg uprawnionych do domagania się kompensaty krzywdy obejmuje wyłącznie członków rodziny zmarłego, przy czym muszą być to najbliżsi członkowie tej rodziny. Obejmuje on z reguły rodziców, małżonka i dzieci zmarłego.

Zmarły D. S. był synem powodów. W tej sytuacji niewątpliwym pozostaje, że powodowie A. S. i J. S. należą do kręgu osób najbliższych dla zmarłego w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. tym bardziej, że przed wypadkiem zamieszkiwali wspólnie tworząc rodzinę. Nadto łączyła powodów z synem silna i wzajemna więź rodzinna i uczuciowa, co wynika z zeznań nie tylko powodów, ale i zeznań świadków H. S., M. S. (1) i L. S..

W ramach roszczenia z art. 446 § 4 k.c. kompensacie podlega doznana krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Realizacja tego roszczenia ma pomóc dostosować się najbliższemu członkowi rodziny zmarłego do nowej rzeczywistości. Ma także na celu złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej. Do okoliczności wpływających na wysokość tego świadczenia zaliczyć z pewnością należy dramatyzm przeżyć u osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola, jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień, w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy.

Przepis art. 446 § 4 k.c. nie wiąże wystąpienia krzywdy ze szkodą ujętą w kategoriach medycznych. Osoby, którym prawo przyznaje to roszczenie nie doznają uszkodzenia ciała, a śmierć osoby bliskiej często nie łączy się z rozstrojem zdrowia. To, co charakteryzuje osoby uprawnione do uzyskania zadośćuczynienia na podstawie komentowanego przepisu to cierpienie, którego zakres pozostaje poza możliwościami dowodowymi. Aktualny stan wiedzy medycznej nie pozwala, bowiem na udowodnienie rozmiaru uczuć i przywiązania. Skoro do świadczenia takiego mają prawo wyłącznie członkowie najbliższej rodziny to usprawiedliwionym pozostaje wniosek, że zadośćuczynienie ma kompensować nie tylko doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przede wszystkim przedwczesną utratę członka rodziny. Dobrem osobistym, którego naruszenie wymaga kompensaty, jest, zatem prawo do życia w rodzinie.

Powodowie spełniają tą przesłankę przyznania zadośćuczynienia, gdyż dla zmarłego byli osobami najbliższymi.

Oceniając wysokość zgłoszonego przez powoda roszczenia o wyrównanie krzywdy Sąd miał na uwadze, że w dotychczasowym orzecznictwie sądowym i doktrynie zostały wypracowane kryteria ustalania zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych (art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.). Sąd orzekając w przedmiocie takiego żądania musi wziąć pod uwagę kompensacyjny charakter zadośćuczynienia i rodzaj naruszonego dobra. Z uwagi na ciężar gatunkowy dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie, wywodzonego z art. 446 § 4 k.c. powinno ono w hierarchii wartości zasługiwać na wzmoczoną ochronę w porównaniu z innymi dobrami.

Nie ulega, zatem wątpliwości, że o wysokości zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. powinny decydować głównie kryteria zobiektywizowane, jako że służy ono naprawieniu szkody powstałej w sferze przeżyć psychicznych poszkodowanego, w więc dotyczącej szeroko rozumianych dóbr osobistych. Dlatego też istotnym i łatwo uchwytnym elementem wpływającym na tę postać kompensaty jest stopień pokrewieństwa łączący osobę bliską ze zmarłym, charakter tych relacji, rola, jaką zmarły pełnił w rodzinie, wiek zmarłego oraz osoby bliskiej.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy trzeba wskazać, że szczególnie traumatycznym przeżyciem dla powodów była przedwczesna utrata najmłodszego syna. Powodowie utracili bliską osobę, w której mieli wsparcie nie tylko materialne, ale również uczuciowe. Zmarły aktywnie uczestniczył w życiu rodzinnym, troszczył się o powodów, dbał o ich wspólny dom, deklarował przywiązanie do domu rodzinnego również w przyszłości i wspólne zamieszkiwanie z powodami przez najbliższe lata. Z uwagi na stosunkowo młody wiek powodów liczących 54 i 59 lat, a także młody wiek powoda liczącego sobie 23 lata można założyć, że wymienieni i zmarły tworzyliby rodzinę jeszcze przez wiele lat.

Sąd uwzględnił fakt, że śmierć poszkodowanego spowodowała u powodów stałe zaburzenia emocjonalne. U powódki A. S. wystąpił kryzys psychologiczny, który zaburzył jej poczucie bezpieczeństwa. W wyniku tego zdarzenia doznała naruszenia dobrostanu emocjonalnego w postaci reakcji żałoby. Doświadczała obniżenia nastroju, płaczliwości i apatii, a także wycofywała się społecznie. Sąd wziął pod uwagę, iż trudności te były u powódki najsilniejsze w okresie kilku miesięcy od przedmiotowego zdarzenia, a trwają do dnia dzisiejszego mimo podjętego leczenia psychiatrycznego i psychologicznego. Ich intensywność i długość trwania przekroczyła typowe reakcje nieodłącznie związane z żałobą. Aktualnie powódka dopiero stara się powrócić do rutyny codziennych zajęć domowych, przy stałym rozmyślaniu i powracaniu myślami do syna. Emocje związane ze stratą syna nadal powodują zakłócenia w codziennym funkcjonowaniu psychospołecznym, nie odczuwa zainteresowania w podejmowaniu kontaktów społecznych, występuje brak odczuwania radości. Nadal powódka ujawnia objawy przewlekłej reakcji depresyjnej polegające na obniżonym nastroju i napędzie psychoruchowym, skłonności do doświadczania negatywnych emocji, jak również dezorganizację afektywną i poznawczą. Powódka nadal wymaga leczenia przeciwdepresyjnego przez psychiatrę i psychologa, zmiany leków i nadal konieczna jest farmakoterapia.

Z kolei u powoda J. S. wystąpiła reakcja depresyjna, która nałożyła się na fizjologiczną żałobę, a co polegało głównie na długotrwałych wahaniach nastroju, nadmiernej reaktywności na stres, zaburzeniach snu i poczuciu krzywdy. Zaburzenie wymagało pomocy psychiatrycznej. Sąd wziął pod uwagę, iż obecnie u powoda nie obserwuje się patologii w sferach społecznej, zawodowej, psychopatologicznej, ale nadal mimo upływu ponad dwóch lat od zdarzenia utrzymuje się zaburzenie sfery emocjonalnej.

Zatem niewątpliwie krzywda wynikająca z utraty dziecka, którego nikt nie może zastąpić, była wyjątkowo dotkliwa dla powodów i będzie trwać przez całe ich życie, a jej skutki są obecnie nie do przewidzenia. Zwłaszcza krzywda powódki była olbrzymia, a świadczy o tym chociażby fakt, że dużo gorzej niż mąż poradziła sobie z tą traumą.

Sąd przede wszystkim uwzględnił, iż powodowie przed zdarzeniem nie korzystali w ogóle z pomocy psychiatrycznej, a powódka również ze wsparcia psychologicznego. Natomiast po śmierci syna powódka blisko od trzech lat korzysta ze stałej pomocy psychiatrycznej oraz psychologicznej i zażywa leki. Z kolei powód korzystał z pomocy psychiatrycznej przez ponad dwa lata i przyjmował zalecane leki. Sąd uwzględnił, że taki sposób funkcjonowania emocjonalnego i społecznego powodów, przeplatany okresami łagodniejszego i silniejszego nasilenia objawów, co wynika z wpisów w historii choroby powodów, opinii biegłego sądowego, utrzymuje się do dnia dzisiejszego z coraz lepszym funkcjonowaniem obojga. Sąd uwzględnił również towarzyszące powodom, na co dzień negatywne odczucia związane z poczuciem straty syna - odczuwany przez nich smutek, pustkę i tęsknotę, tym większe, że wymienieni pozostawali w bardzo dobrych relacjach osobistych, byli ze sobą mocno związani emocjonalnie przez fakt wspólnego zamieszkania i wiązania swojej przyszłości z osobą syna. Nadto Sąd uwzględnił okoliczność, iż na skutek śmierci syna powodowie nie stali się osobami samotnymi, bez rodziny, to w okolicznościach niniejszej sprawy poczucie towarzyszące krzywdzie nie może być wystarczająco skompensowane przez relacje z pozostałymi członkami najbliższej rodziny. Poza tym w wyniku śmierci syna powodowie utracili realną szansę na otrzymanie wsparcia i pomocy w

przyszłości, zwłaszcza, iż drugi syn M. S. (1) wyprowadził się na rok przed wypadkiem z domu rodzinnego i wraz z żoną zamieszkał u teściów i obecnie nie ma możliwości, aby powrócił do rodziców, z uwagi na przekazane gospodarstwo rolne z zabudowaniami.

Wszystkie te okoliczności nakazywały Sądowi uwzględnić powództwo przy przyjęciu, że właściwą kwotą zadośćuczynienia należnego powodom za śmierć syna będzie kwota 100.000 zł. W ocenie Sądu powyższa kwota dla każdego z nich w świetle okoliczności sprawy będzie stanowiła ekonomicznie odczuwalną wartość. Mając na uwadze fakt, że pozwany zakład ubezpieczeń wypłacił powodom z tytułu zadośćuczynienia kwotę po 14.000 zł, Sąd zasądził na rzecz każdego z powodów różnicę w kwocie 86.000 zł (punkt I 1 i II 1 sentencji wyroku). Sąd oddalił powództwo w zakresie przekraczającym zasądzone sumy uznając, że pozostała kwota żądanego zadośćuczynienia byłaby zbyt wygórowana i nie adekwatna do stopnia pokrzywdzenia powodów (punkt III sentencji wyroku).

Co się tyczy zgłoszonego przez powodów żądania zapłaty odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej na skutek śmierci syna, to w pierwszym rzędzie podnieść należy, że przepis art. 446 § 3 k.c. odmiennie niż przed nowelizacją, jest dziś podstawą do kompensaty wyłącznie szkody majątkowej (por. Andrzej Śmieja [w:] System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań- część ogólna. Tom 6, pod redakcją Adama Olejniczaka, str.734; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, LEX nr 715515).

Swoje roszczenie w zakresie żądania zasądzenia kwot po 50.000 zł tytułem odszkodowania, powodowie oparli na treści przepisu art. 446 § 3 k.c., zgodnie z którym Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Pod pojęciem pogorszenia sytuacji życiowej należy rozumieć nie tylko pogorszenie obecnej sytuacji materialnej, ale także utratę realnej możliwości polepszenia warunków życia. Należy tu przytoczyć przykładowo sytuację śmierci osoby bliskiej, z którą związana była realizacja planów życiowych mających poprawić warunki materialne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1974 r., I CR 361/74, OSP 1975/9/204), jak również pogorszenie sytuacji życiowej w wyniku doznania silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej, co pociąga za sobą osłabienie aktywności życiowej, zmniejszenie zarobków i zwiększenie wydatków poniesionych na leczenie lub na pomoc innych osób (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1969 r., II CR 114/69, OSNCP 1970/7-8/129). Pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje tak szkody obecne, jak i przyszłe, które choć w pewnym stopniu dają się ocenić materialnie – vide niektóre czynności z zakresu opieki czy wzajemnej pomocy, gdzie dokładne określenie ich rozmiarów nie jest możliwe, stąd w grę wchodzi przyznanie przez Sąd „stosownego odszkodowania”.

W oparciu o analizę okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie Sąd doszedł do wniosku, że roszczenie powodów A. S. i J. S. w zakresie żądania odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej na skutek śmierci syna jest słuszne, co do zasady, ale nie, co do wysokości. Powodowie w toku niniejszego postępowania wykazali, że ich aktualna sytuacja życiowa – w tym rodzinna i majątkowa, zmieniła się w stosunku do sytuacji, jaka istniała jeszcze za życia ich syna, który pracował.

Z zeznań powodów i świadków oraz przedłożonych do akt dokumentów wynika, że poszkodowany D. S. przed zdarzeniem zamieszkiwał razem z powodami i wspólnie z nimi prowadził gospodarstwo domowe. Poszkodowany pracował dorywczo naprawiając samochody, wyjeżdżał 3-4 razy do roku do pracy za granicę i osiągał miesięcznie dochód w wysokości 3.000 zł. Matka poszkodowanego nie pracowała, pozostawała na utrzymaniu męża i zajmowała się domem. Ojciec poszkodowanego pracował od kilku lat w Holandii i z tego tytułu osiągał dochód w wysokości 1.350 euro miesięcznie tj. około 5200-5300 zł. miesięcznie. Powód partycypował w kosztach utrzymania domu, sam się utrzymywał, a pozostałe zarobione środki przeznaczał w budowę dwustanowiskowego warsztatu samochodowego i zakup jego wyposażenia. Poszkodowany nie pozostawał na utrzymaniu rodziców, a jedynie oni pomagali mu przy budowie warsztatu zarówno wykonując różne prace fizyczne, jak i w miarę możliwości finansowo. Poszkodowany swoją przyszłość na posesji powodów wiązał z prowadzeniem własnego warsztatu samochodowego. Wymieniony pomagał w domu i ogrodzie zwłaszcza pod nieobecność pracującego za granicą ojca. Zatem dochód na jednego członka rodziny przed wypadkiem wynosił około 2620 zł. miesięcznie ((3.000 zł + 1.350 euro tj. 5300 zł = 8300 zł – 440 zł koszty przyjazdu do domu średnio co dwa – trzy tygodnie : 3). Obecnie powód jest jedynym żywicielem rodziny,

składającej się z niego i powódki. Głównym źródłem utrzymania rodziny pozostaje wynagrodzenie za pracę powoda J. S. w wysokości 1.350 euro miesięcznie tj. 5200 - 5300 zł. W tym miejscu należy zauważyć, że powód po śmierci syna przyjeżdża do domu co tydzień. Jednorazowy koszt podróży to kwota 440 zł., a zatem w miesiącu powód wydaje na koszty podróży ok. 1760 zł. tak więc dochód na jednego członka rodziny wynosi obecnie ok. 1770 zł. miesięcznie.

Nie budzi żadnych wątpliwości w ocenie Sądu, iż śmierć syna powodów spowodowała obniżenie standardu życia rodziny S. na skutek utraty dodatkowych środków pieniężnych wnoszących do wspólnego budżetu domowego przez poszkodowanego. Obecnie wyłącznie na powodzie spoczywa ciężar utrzymania domu i działki, jak też ponoszenia kosztów utrzymania własnej osoby i żony oraz częstszych powrotów z Holandii do Polski i z powrotem do pracy. Obecnie w sytuacji choćby przejściowych trudności powodowie będą zdani tylko na siebie, nie mogą już liczyć na duchowe i emocjonalne wsparcie syna, a także na istotny - choćby niewymierny wprost materialnie - wkład w zaspokojenie potrzeb rodziny, w tym zakresie faktycznego podziału obowiązków domowych i życiowych.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż syn powodów w chwili śmierci miał 23 lata, był osobą zdrową i zdolną do pracy. Zatem oczywiście uzasadnione jest przyjęcie, że gdyby nie feralne zdarzenie, poszkodowany mógłby ewentualnie pracować jeszcze, przez wiele lat i uzyskiwać w tym czasie dochód, który pozwoliłby jego rodzinie na funkcjonowanie na poprzednim poziomie materialnym, które także stanowiłoby znaczne wsparcie dla budżetu domowego rodziny S..

Sąd przy ustalaniu wysokości odszkodowania uwzględnił również cierpienie powodów związane ze stratą osoby bliskiej i związane z tym osłabienie ich aktywności życiowej oraz motywacji do przezwycięzania trudności życia codziennego, gdyż te zmiany w sferze ich dóbr niematerialnych przez ponad dwa lata leczenia każdego z nich rzutowały na ich sytuację materialną.

Podnieść też należy, iż podstawą przyznania odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, a więc nie tylko obecnej sytuacji materialnej, lecz także utrata realnej możliwości polepszenia warunków życia i realizacji planów życiowych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 listopada 2013 r., I ACa 697/13, LEX nr 1409246). W związku z powyższym szkoda powodów obejmuje ponadto utratę pomocy, jakiej powodowie mogli oczekiwać od zmarłego syna w przyszłości, w tym finansowej. Należy też wskazać, iż na szkodę majątkową powodów, podlegającą rekompensacji w oparciu o art. 446 § 3 k.c., składają się także koszty koniecznego leczenia wywołanego zaburzeniami emocjonalnymi pozostającymi w adekwatnym związku przyczynowym ze śmiercią syna. Jednakże należy zauważyć, iż powódka nadal leczy się psychiatrycznie i zażywa środki farmakologiczne. Także powód nadal leczy się psychiatrycznie i zażywa lekarstwa, na zakup których ponoszą po ok. 150 zł. miesięcznie każdy z nich.

Tym samym należna powodom kwota odszkodowania winna stanowić kwotę 25.000 zł. na rzecz każdego z nich.

Wobec uiszczenia z tego tytułu przez pozwanego zakład ubezpieczeń kwoty 7.000 zł na rzecz A. S., należało na rzecz powódki zasądzić pozostałą kwotę 18.000 zł. Z kolei na rzecz J. S., który nie otrzymał żadnej sumy z tego tytułu od pozwanego zasądzono kwotę 25.000 zł (punkt I 2 i II 2 sentencji wyroku). Sąd oddalił powództwo w zakresie przekraczającym zasądzone sumy stwierdzając brak podstaw do przyznania wyższego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powodów po śmierci syna (punkt III sentencji wyroku).

Stosownie do treści art. 446 § 1 k.c. jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Sąd podziela stanowisko ugruntowane w orzecznictwie, iż zasilek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c. (por. uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2009 r., III CZP 140/08, OSNC 2009/10/132).

W niniejszej sprawie powódka wykazała fakturą VAT, iż poniosła koszt zainstalowania nagrobka na grobie zmarłego D. S. w wysokości 5.700 zł. Z kolei pozwana nie kwestionowała dochodzonej sumy i w związku z tym żadaną kwotę Sąd zasądził w całości (punkt I 3 sentencji wyroku).

Powódka w toku postępowania również wykazała stosownymi rachunkami, iż poniosła koszty zakupu obuwia i ubrania na pogrzeb syna w wysokości 200 zł. Sąd jednak uwzględnił, iż żądanie kwoty 200 zł tytułem zwrotu odzieży pogrzebowej zostało już przez stronę zgłoszone w toku postępowania likwidacyjnego i załączono do niego wówczas takie same rachunki jak do niniejszego pozwu. Pozwany żądanie powódki uwzględnił w decyzji z dnia 25 października 2012 r. i wypłacił powodowi kwotę 140 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej pomniejszony o przyjęty przez niego 30 % przyczynienia zmarłego do zaistniałego zdarzenia. Skoro w przedmiotowej sprawie pozwany nie wykazał przyczynienia poszkodowanego D. S. do wypadku drogowego, należało na rzecz powódki zasądzić kwotę 60 zł stanowiącą różnicę między wcześniej przyznany przez pozwanego świadczeniem z tego tytułu. W pozostałym zakresie żądanie powódki podlegało oddaleniu (punkt I 3 i III sentencji wyroku).

Powodowie wykazali poprzez przedłożenie faktur VAT, iż w związku z podjętym leczeniem specjalistycznym psychiatrycznym ponieśli koszty leczenia, A. S. w wysokości 554,96 zł, a J. S. w kwocie 308,14 zł. Z opinii biegłej sądowej M. Ż. jednoznacznie wynikało, iż przedstawione faktury za leki odzwierciedlają poniesione przez nich koszty związane z podjętym leczeniem. Roszczenia powodów zgłoszone w postępowaniu likwidacyjnym odnośnie zwrotu kosztów leczenia nie zostały przez pozwanego uwzględnione. W związku z powyższym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów ich żądania w całości (punkt I 4 i II 3 sentencji wyroku).

O odsetkach od kwot zasądzonych wyrokiem tytułem zadośćuczynienia, odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, kosztów pogrzebu, odzieży żałobnej i kosztów leczenia Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz.1152 z zm.). W niniejszej sprawie odsetki stały się wymagalne od dnia następnego po dacie decyzji ostatecznej pozwanego zakładu ubezpieczeń wydanej w dniu 6 czerwca 2013 r. w przedmiocie odmowy wypłaty odszkodowania w odpowiedzi na wezwania powodów. W ocenie Sądu pozwany zakład ubezpieczeń, co wykazała analiza akt szkodowych, nie pozostawał w zwłoce. Powodowie zgłosili, bowiem szkodę w krótkim czasie po zdarzeniu, gdy toczące się postępowanie przygotowawcze w prokuraturze było na etapie gromadzenia materiału dowodowego w sprawie, a pozwany nie mógł ustalić okoliczności niezbędnych do ustalenia jego odpowiedzialności i wysokości należnych powodowi świadczeń. Pozwany w toku postępowania likwidacyjnego przyznawał kolejnymi decyzjami - z dnia 27 sierpnia 2012 r., 19 września 2012 r., 25 października 2012 r. - i wypłacał powodowi należne im odszkodowania. Natomiast wyrok karny skazujący przeciwko sprawcy zdarzenia uprawomocnił się w dniu 13 kwietnia 2013 r. Godzi się również zauważyć, iż powodowie w toku postępowania likwidacyjnego trzy razy zmieniali pełnomocników i za każdym razem występowali do ubezpieczyciela z innym żądaniem, które rozszerzali, co do rodzaju dochodzonych świadczeń, jak i ich wysokości. W ocenie Sądu pozwanemu, jako profesjonalnemu uczestnikowi obrotu z odpowiednim doświadczeniem i wyspecjalizowanymi kadrami nie można również zarzucić braku należytej staranności w ustalaniu wysokości szkody i wypłacaniu odszkodowania. Mając na uwadze powyższe Sąd przyjął, iż pozwany w zwłoce w stosunku do powodów, co do wszystkich dochodzonych w pozwie żądań, z wyłączeniem częściowo zwrotu kosztów leczenia powoda, o czym poniżej, pozostawał stosownie do treści art. 481 § 1 k.c. od dnia następnego od wydania decyzji ostatecznej w dniu 6 czerwca 2013 r. odnośnie odmowy wypłaty odszkodowania w odpowiedzi na wezwania powodów.

Powód z żądaniem zasądzenia zwrotu kosztów leczenia w wysokości 308,14 zł wystąpił dopiero w postępowaniu sądowym. W postępowaniu likwidacyjnym powód żądał jedynie zwrotu kwoty 285,31 zł. Zatem odsetki od różnicy - 22,83 zł - należą się od dnia następnego od wezwania przez powoda pozwanego do zapłaty, to jest stosownie do treści art. 481 § 1 k.c. od dnia następnego od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu - 18 grudnia 2013 r. (k. 93).

Mając na uwadze, że powodów łączyło współuczestnictwo formalne o kosztach orzeczone odrębnie dla roszczeń każdego z nich, przy uwzględnieniu okoliczności, że jedynie powód J. S. uiścił część opłaty sądowej w kwocie 1.000 zł, a powódka była od kosztów sądowych zwolniona w całości. W sprawach każdego z powodów, każda ze stron poniosła

wydatki na wynagrodzenie adwokata w kwotach po 3.617 zł. W toku postępowania powstały też wydatki związane z dwoma opiniami biegłego psychiatry w łącznej wysokości 767,28 zł, na które powód wpłacił zaliczkę w wysokości 800 zł.

Uwzględniając wszystkie te okoliczności oraz fakt, że powódka A. S. wygrała proces w 60 %, a powód J. S. w 60 %, a także wyrażoną w art. 100 k.p.c. regułę stosunkowego rozdzielenia kosztów Sąd orzekł o kosztach procesu jak w punktach IV i V sentencji wyroku.

Na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c. pobrano od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu kwoty brakujących opłat sądowych od uwzględnionych części powództwa. Uwzględniając przyznane powódce zwolnienie od kosztów sądowych całościowe, a powodowi częściowe oraz charakter zgłoszonych roszczeń Sąd nie obciążył powodów kosztami sądowymi w części oddalającej powództwa (art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 102 k.p.c.), (punkt VI i VII wyroku).

SSO Mirosława Marciniak